

Бојана С. МИЛОСАВЉЕВИЋ*
Универзитет у Београду
Учитељски факултет

Оригинални научни рад
Примљен: 29. 10. 2018.
Прихваћен: 14. 02. 2019.

КОМУНИКАТИВНЕ ЈЕДИНИЦЕ С ИЛОКУЦИЈОМ ПОДРЖАВАЊА САГОВОРНИКА – ПРИЛОГ ИЗУЧАВАЊУ ИНТЕНЦИЈЕ СЛАГАЊА**

У раду су на корпусу дијалošких разговора представљене семантичко-прагматичке и функционалне карактеристике комуникативних јединица (КЈ) с илокуцијом подржавања, и то према прагматичким параметрима који се тичу 1) позиције говорника: „ја–позиција” говорника и „ти–позиција” саговорника, 2) степена категоричности у исказивању илокуције подржавања, 3) степена интензитета, 4) степена емоционалности (експресивности) и 4) сфере употребе. Такође је показано и да се интенција подржавања саговорника може смисаоно различито остваривати, као одобравање, похвала, благосиљање и др.

Кључне речи: интенција подржавања саговорника, интенција одобравања, интенција слагања, комуникативне јединице, илокуција, прагматика, семантика, дескриптивни речници, српски језик.

Предмет истраживања у овом раду јесу семантичко-прагматичке и функционалне карактеристике комуникативних јединица (КЈ) којима се у говорном процесу подржава други, саговорник или треће лице, у мишљењу, ставу и поступању, као што су: *Да, Наравно, Слажем се, Подржавам (те/Вас), У праву си (сте)* и друге. Ове КЈ налазимо на различитим језичким нивоима и узете заједно представљају хетерогену скупину јединица обједињених истим прагматским значењем и истом комуникативном функцијом. Наиме, све оне, шире гледано, представљају средства вербализације интенције слагања са другим.

---

*bojana.303@gmail.com

** Истраживање у раду спроводи се у оквиру пројекта бр. 178009 *Лингвистичка истраживања савременог српског језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који у целини финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја, а изводи се у Институту за српски језик САНУ.

С обзиром на то да дијалог представља најприроднији вид људске комуникације, ово истраживање смо спровели на корпусу дијалошких разговора преузетих из књижевних дела и из усмене свакодневне комуникације¹, те се у теоријско-методолошком опису ослања на семантичко-прагматичка истраживања разговора и дијалога, као и говорних чинова. Циљ рада је проучавање интенције слагања у говорној интеракцији, као и проучавање реактивне функције језика уопште.

О слагању се у научној литератури говорило најпре с позиције филозофије и филозофије језика и логике, и то као о филозофској категорији коју одликује хармонија, усаглашеност међусобно супротстављених елемената, истинитост суда итд. У лингвистици интересовање за слагање као комуникативну категорију јавило се с развојем прагматичке научне мисли, односно с интересовањем за употребу језика с аспекта говорникове намере. Отада до данас запажа се велики број радова у иностраној литератури посвећен овом језичком феномену, који се неретко посматра неодвојиво од неслагања као његовог семантичко-прагматичког антипода (нпр. Демушкина 2015; Михаљчук 1989; Рјабокон 2013).

У домаћој литератури слагање и неслагање изучавали су се у оквирима граматичке категорије асерције (афирмације, потврдности) и негације (одричности), с тим што се да приметити да је много више пажње посвећивано негацији (неслагању) него асерцији (слагању).² Ретки су радови код нас који овим језичким феноменима приступају с комуникативног и прагматичког аспекта. У том погледу издваја се чланак Ж. Станојчића (1963) и студија О. Панић Кавгић (2014). Аутор Ж. Станојчић у поменутом раду граматичке структуре са значењем потврђивања, односно одрицања (нпр. *Је ли дошао?* – 1) *Јесте./Није*, 2) *Дошао је./ Није дошао*, 3) *Да, дошао је. /Не, није дошао*) посматра у ситуацији дијалога указујући на то који је од посматраних модела природнији за српски језик. У својој докторској дисертацији О. Панић Кавгић говорним чиновима слагању и неслагању прилази са становишта језичке учтивости упоређујући начине њиховог испољавања на материјалу енглеског и српског језика. О слагању се говори и у неким нашим граматикама. У *Граматници* П. Мразовић слагање се у систематизацији говорних чинова издваја као говорни чин сагласности (Мразовић/Вукадиновић 2009: 678), док се у *Синтакси* (2005) о исказима с интенцијом слагања говори у оквиру пермисивних исказа и пермисивне функције језика (Поповић 2005: 1047–1049). Као што се запажа, незнатан је број србистичких радова посвећен теми слагања, но, они, у сваком случају, представљају добру полазну основу у нашој анализи како у теоријском тако и у практичном смислу.

Консултујући домаћу и страну литературу о теми нашег истраживања, можемо рећи следеће. Слагање се најопштије одређује као „реактиван говорни чин којим се саговорник слаже са оним што је саговорник претходно учинио, рекао, написао, у дискусији изнео или тражио” (Мразовић/Вукадиновић

¹ Списак извора дат је на крају рада.

² Више о томе в. Пипер 2005: 963–982.

2009: 678), те се тако виђено слагање сврстава у чинове саопштења (Исто: 676). У нешто ужем значењу, слагање се одређује у контексту дискурзивних чинова – јединица комуникативног процеса у којима се распознају различите илокутивне силе и разна прагматска значења и које, будући да се под утицајем језичких и нејезичких чинилаца остварују у говорној интеракцији, у себе укључују низ посебних говорних чинова. Тако се слагање сврстава у конформативне дискурзивне чинове (рус. конформативны дискурсивный акт), тј. у чинове у којима се говорник у свом комуникативном понашању у датој ситуацији руководи превасходно знањем о штети и користи. У складу са тим знањем, говорник онда реагује или позитивно, изражавањем слагања, или одречно, изражавањем неслагања, одбијањем и сл. (Приходко 2010: 103, 105, 108–109).

Све ово показује комплексну природу слагања будући да се његов комуникативни смисао и илокутивна снага распознају у дијалошкој структури коју чине реплика стимулус и реплика реакција, као и читав комуникативни контекст³. Отуда се може говорити о различитим интенцијама слагања⁴. Неке од њих су: 1) давање потврдног одговора на питање исказано у реплици стимулусу – *Да ли ти је хладно? – Да/ Јесте/ Хладно ми је*, 2) слагање као подржавање саговорника у мишљењу и поступању – *Лепо је одржавати стара пријатељства. – Да, лепо је*, 3) слагање као пристајање, прихватање онога што саговорник нуди, предлаже, тражи и сл. – *Да попијемо кафу? – 'Ајде!*, 4) слагање као преговарање, договарање са саговорником у вези с нечим – *Нађимо се у 5. – Може ли у 6? – Договорено*, 5) слагање као допуштање, давање дозволе саговорнику да учини намеравано – *Могу ли да отворим прозор? – Можете*, и др. (Оразалинова 2012).

Дакле, оно што доприноси томе да се о наведеним интенцијама слагања може говорити засебно, јесте комуникативни контекст њиховог појављивања у говорној интеракцији и начин њихове реализације на језичкоизражајном плану, будући да свака од ових интенција слагања има своја специфична средства вербализације.

Но, иако је у питању шири спектар интенција, могло би се закључити, на основу увида у литературу, да је подржавање саговорника у мишљењу и поступању прототипично у интенционалној палети слагања. И ауторка О. Панић Кавгић, ослањајући се на друге истраживаче, слагање имплицитно поистовећује с интенцијом подржавања саговорника, те слагање са саговорником оцењује као понашање услед којег се саговорник осећа пријатно, којим му се пружа подршка, потврђују се и учвршћују његови ставови и којим се саговорнику даје до знања да се жели с њим успоставити пријатељски однос, као и то да се дели исти став поводом одређене теме (Pomerantz 1984, према Панић Кавгић 2014: 250).

³ Подробније о комплексности говорних чинова слагања (и неслагања) в. Панић Кавгић (2014).

⁴ Различите интенције слагања потврђује и семантички разуђена дефиниција гл. *сложити се* у Речнику МС, која гласи 'дати пристанак, сагласност на што; изразити, потврдити своје слагање с ким, с чим, споразумети се, договорити се с ким' (РМС, сложити).

И ми овом приликом у разматрање узимамо прототипичан комуникативни смисао слагања – подржавање саговорника у мишљењу и поступању, анализирајући комуникативни контекст у коме се појављује и средства којима се вербализује.

У вези са тим, ево наших запажања.

Подржавање саговорника у комуникацији јавља се као позитивна реакција на одређено саговорничко мишљење изнето у реплици стимулусу. Може се јавити и као спонтана позитивна реакција на одређено поступање саговорника или трећег лица и тако насталу ситуацију.

У првом случају, говорник прихвата и подржава саговорничко мишљење испољавајући према њему општи став симпатије који се огледа у хармонији ставова и истомишљености.

– Плоче су бахато вађене ... Буквално су чупане и ломљене ... Важно је понашати се културно и неговати не само своју личну него и колективну имовину.

– *Потпуно се саглашавам са Вама* ... Те плоче су вађене вакуумом, а не пијуком, као што то раде ангажовани радници. Зато су многе оштећене (ЕК).

У другом случају, подржавање проистиче из говорничке емоционалне потребе да позитивно оцени саговорника (Третјакова 2013: 101), односно, како ми то видимо, из психолошке потребе за емпатијом са другим, за разумевањем његовог става и понашања, што се у интенционалном смислу уже одређује као 'одобравање'.

Бикан ... спази Чугаља ...

– *Добро је, момче, што ти маче испред онога католика*. Знам ја њега, стријело би те ко ништа (Ћопић 1963: 331).

На језичкоизражајном плану, подржавање саговорника, као ни слагање у оном најопштијем значењу, „не спада у високо конвенционализоване говорне чинове” (Панић Кавгић: 108–109) јер многе језичке јединице илокуцију слагања остварују у контексту. Неке од јединица су се пак у језику усталиле па се и изван ситуативног контекста препознају као дискурсни маркери слагања и у дескриптивним речницима српског језика, како показују наша истраживања, представљају се као дискурсне формуле и описују с два аспекта важна за овај тип КЈ – с аспекта комуникативног значења (илокуције) и с аспекта њихове употребе у комуникацији (Милосављевић 2017; 2018). Но, морамо се сложити да су КЈ с илокуцијом подржавања контекстуализоване у великој мери, али се, без обзира на то, могу успоставити параметри по којима се оне могу сагледавати и описивати. Ти параметри су прагматичке природе и, неки од њих, тичу се 1) оријентисаности на „ја–позицију” говорника или на „ти–позицију” саговорника, 2) степена категоричности у исказивању илокуције подржавања, 3) степена интензитета, 4) степена емоционалности (експресивности) и 4) сфере употребе.

Позиција говорникâ. Јединице за подржавање саговорника у мишљењу и поступању могу бити оријентисане на „ја–позицију” говорника и ту спадају све тзв. перформативне јединице – *Слажем се (са тобом/Вама)*, односно *Саглашавам се (са тобом/Вама)*, *Делим твоје/Ваше мишљење*, *Уважа-*

вам твоје/Ваше мишљење, као и *Одобравам (твој/Ваш став)* и *Подржавам (твоје/Ваше мишљење)* и др. Говорник, као носилац ситуације 'прихватати, подржавати другога', у њима је персонализован обликом глагола за 1. лице апсолутног презента. У предикатско-аргументској структури ових јединица персонализује се и саговорник заменицама за 2. лице *ти/Ви*, одн. *твоје/Ваше*, и то у рекцијским допунама *са тобом/Вама*, *твоје/Ваше мишљење (став)* и сл. Јединице с илокуцијом подржавања могу бити оријентисане и на „ти-позицију” саговорника – *Имаш право, У праву си, Нека си, Добро је (да си/сте)* и др., где се саговорник, као носилац ситуације 'бити у праву, имати право (у одређеном поступању)', персонализује обликом глагола за 2. лице. На комуникативном плану разлика у употреби ових двају типова јединица почива на разлици која се уочава међу самим психолошким појмовима 'симпатије' и 'емпатије', и то у оном најопштијем смислу.⁵ Наиме, јединицама оријентисаним на „ја-позицију” говорник према саговорнику испољава став симпатије дајући саговорнику знак 'да га је прихватио, уважио'. Јединицама оријентисаним на „ти-позицију” говорник према саговорнику испољава став емпатије дајући саговорнику знак 'да га је схватио, разумео, да је открио његову основну логику'. Већина пак јединица не експлицира позицију учесника у комуникацији – као што су *Да, Јесте, Тако је, Наравно, Свакако* и др. – управо зато што се у комуникацији подржавање јавља и као спонтана реакција, те се став симпатије или емпатије може испољавати и пред другим, а не само према другој у директном обраћању.

Категоричност. Подржавање, односно испољавање става симпатије или емпатије, може бити и различитог степена категоричности, те се највиши степен категоричног подржавања саговорника исказује перформативним јединицама, будући да оне најексплицитније изражавају интенцију подржавања. Посебно тај степен категоричности ове јединице постижу када су праћене интензификаторима типа *сасвим, потпуно, у потпуности, апсолутно* и др. Висок степен категоричности постиже се и другим КЈ, с тим што се њима експлицира да се категорички подржава: 1) тачност саговорниковог мишљења: *Да, Јесте, Тако је, Тачно (тако), Баш (управо, стварно, заиста) тако, Дакако* и др., 2) истинитост: *Истина, Заиста, Одиста, Збиља, Стварно* и др., 3) исправност: *У праву сте/си, Имате/имаш право, Добро је (да си/сте)* и др. и 4) оправданост, логичност: *Наравно, Дашта, Дабогме, Разуме се, Јасно, Како да не* и др. Примери којима се илуструју неке од наведених јединица јесу следећи:

- Само некако свако од вас ради то сам за себе ...
- *Истина*, брате (РСАНУ, истина).

– Молим те, ајде да разговарамо отворено. Шта ти мислиш да сам ја глуп? О чему се ради?... Ми смо нормални људи...

- *У праву си*, тата, увек смо отворено разговарали и рећи ћу ти (PJ).

⁵ О сличностима и разликама међу односима симпатије и емпатије в. Миливојевић 2004: 109–113.

Интензификација. Категорично подржавање се у великој мери исказује и преко категорије интензификације, што потврђују поменути интензификатори *потпуно*, *сасвим*, *апсолутно* и др. Тако се у спонтаном разговору исказ којим се експлицитно подржава саговорник у одређеном ставу може интензивирати, чиме се остварује подржавање јачег интензитета, одн. изразито категорично подржавање. То се постиже на више начина о којима се у литератури већ говорило (в. Панић Кавгић 2014: 102–103, 251).

Неки од њих су употреба оних лексичких јединица чији се семантички садржај на скали евалуације сматра вишим, интензивнијим, одн. експресивнијим – нпр. употреба *Наравно*, *Дашта*, *Дакако*, *Како да не* уместо семантички неутралног маркера *Да*, употреба придева *сјајан* уместо семантички неутралног *добар*, као што је то учињено у нашем следећем примеру:

– Кад дајеш име детету, мораш му дати само оно које је лако за дозивање. Ако дете не дозовеш са два викања, дао си му погрешно име.

– *Сјајна теорија* (Ковачевић 1983: 159).

Може се и у пропозиционом делу исказа с илокуцијом подржавања наћи додатни коментар, објашњење које иде у прилог саговорниковом ставу. Често тај пропозициони део представља хиперболизовани коментар којим се жели целокупан исказ учинити илокутивно ефектнијим. То, с друге стране, указује на везу интензификације и емоционалности (експресивности):

– Пожурите, браћо, док свијет није све разграбио и развуко!

– Дашта ће нег’ развући, *безобразан је свијет! Никад му доста* (Ћопић 1963: 315).

– Е, боље ће бити да ја пушку сачувам ...

– Да, да, ваља њу чувати. *Ако ли дођу, не дај божје, каква гора и црња времена* (Ћопић 1963: 300).

Уколико у исказима с илокуцијом подржавања изостане интензивирање заједничког става, те се подржавање саговорника сведе обично на употребу једног маркера слагања, нпр. *А-ха*, *Да*, *Јесте*, то може бити само вербална потпора „коју саговорник даје као подршку саговорнику у току или непосредно након његовог исказа ... може, али уопште не мора, бити знак суштинског поклапања ставова” (Панић Кавгић 2014: 104). То је такође и дискретан знак саговорнику да своје мишљење изнесе до краја, односно да је говорник примио к знању оно што је саговорник имао да каже (Исто: 105).

– Ја на пример не волим и не могу више ону врућину.

– Неко не воли тамо музику. Дречава је много. Па онда не воли овај врућину ...

– *Јест*, *јест* (Савић/Половина 1993: 109).

Категоричност подржавања саговорниковог става може се и снижавати, чиме се подржавање илокутивно помера у смеру ка неподржавању, неслагању, те се може тумачити као делимично, непотпуно или привидно подржавање, као што је то у нашем примеру:

- Деци не треба повлађивати. Морају знати за границе.
- *Јесте, али морају се некад и послушати, често ни не чујемо шта нам говори.*
- И то је тачно. Родитељ мора бити добар психолог (PJ).

Иначе, начин на који се овде категоричност подржавања саговорника снижава представља једну од стратегија учтивости, која се у литератури уопштено означава структуром „да, али” (Kothoff 1993, према Панић Кавгић 2014: 106).

Експресивност. У исказима с илокуцијом подржавања, како смо видели у већ датим примерима, а и што ће се видети и у примерима који следе, категорија експресивности (емоционалности) у тесној је вези с интензификацијом. Она свој израз налази 1) на лексичком плану – у избору експресивно маркиране лексике, 2) у говорним поступцима понављања маркера слагања – *Јесте, јесте, Да, да, Лепо, лепо* и др., 3) затим у фамилијарном ословљавању саговорника, као нпр. *пријатељу, брате, сине, момче, злато* и др., 4) али и на супрасегменталном нивоу исказа – у повишеној, екскламативној интонацији којом се изражава став симпатије, нпр. допадање, а нарочито када се у изненадној, спонтаној реакцији изражава став емпатије, нпр. дивљење, задивљеност, усхићеност и сл., те се подржавање јавља као одобравање. Приметном емфатичношћу и фамилијарним тоном тада се настоји исказати благонаклоност према саговорнику – у виду пријатељског, предусретљивог, љубазног става. Понекад се став наклоности према саговорнику и невербално исказује, одређеним гестовима, мимиком, покретима тела итд. Примери које овде наводимо показују да се то може постићи и благонаклоним погледом, као и додиром у знак пажње, нежности и сл.:

- Ево, друже поручнице, то су вам они наши. Наша скојевска група...
- Радекић, одједном и сам свјестан важности, *благонаклоно премјери дошљаке:*
- *Лепо, момци, лепо. Нека сте дошли* (Ђопић 1963: 311).
- Шта се то ради код вас по селима?
- Требало је да дођеш па да видиш – умјесто одговора рече Чугаљ ...
- Тхе ... ко би га знао... Чујем, пуца се, тутњи ...
- *Имаш ти право, младићу, потпуно право – одобравајући рече Чугаљ, стављајући му руку на кољено.* – Не иди с њима ни у гору, ни у воду, све ти је то голи разбојник. Неки дан мени отеше пушку само зато што сам убио жандара, а јуче ... јуче ме умало не стријелаше (Ђопић 1963: 332).

Све ово је нарочита потврда томе да су КЈ којима се исказује подржавање саговорника у смислу 'одобравања његовог поступања' суштинског модалног карактера, те да могу да реализују и илокуцијске компоненте експресивности и истицања и да буду експоненти различитих експресивних говорних чинова. Наиме, овај општи став благонаклоности који се распознаје у чину подржавања саговорника и одобравања његовог поступања доприноси томе да се одобравање у комуникацији смисаоно остварује и на следеће начине.

Остварује се и као оправдавање другог у одређеном ставу и поступању, почесто као иступање у одбрану другог од оптужби и приговора, где се истиче да тако треба радити, да се мора тако поступати, да нема другог начина и сл. Искази с илокуцијом оправдавања због тога у оном делу исказа којим се

пружа додатно образложење, објашњење таквог става садрже модалне глаголе *морати*, *требати*, *ваљати* и модалне партикуле са значењем одобравања, каква је партикула *нека*, која се у говору неретко јавља удвојено *Нека (си), нека (си)*:

У Јаругама се већ чуло за његов лоповлук. *Народ је одобравао Павловићу* [који је организовао потеру за њим]:

– *Нека, нека, и треба такве притегнути*. Куд је нашао једну цуру, удовичку 'ћер... (Ћопић 1963: 330).

Добра тетка Јека испрати га с толико милоште, као да је то најбољи момак на свијету. У исто вријеме она је налазила и добру ријеч и за његове гонице:

– *А шта ће људи, морају гонити онога ко је крив. Тако ти је то* (Ћопић 1963: 331).

Кад се батинање заврши ... понуди дуваном ... и оног момка који га је батинао:

– Дердер, Миле, брате, припали.

– *Ма зар и њега? – подругну се неко. Та је л те сад 'тукао?*

– *Нека, нека, нек' дјечак обавља своју дужност, помирљиво рече кнез. – Удри ти само кад се нареди. О, брате, имаш тешку руку. Алал ти вјера! Ваљано момче* (Ћопић 1963: 340).

– Јеси ли му дала штогод ...

– Комад погаче ...

– *Нека си* (РСАНУ, нека)

Одобравање се остварује и кроз похвално говорење о другоме, величањем другог, упућивањем комплимената и сл. Неке од устаљених јединица с овим комуникативним значењем јесу *Алал (ти) вера!*, *Свака (ти) част!*, *Браво!*, *Одлично!*, *Сјајно!*, *Тако је!* и друге којима је главно обележје емфатичност:

А да је ... мене задесила та срећа [да буде изабран за министра] ... доктор Ивица Јуранић, министар...

Ту би занесен адвокат мало застао, дајући себи час ово, час оно министарство, и уљуљкујући се у пријатне сањарије, већ је пред Поглавником држао говор испред љуте Крајине, Хрватске Крајине.

– *Ово је наш Гебелс! – већ је слушао око себе задивљен шапат* (Ћопић 1963: 73).

Кад је чета од шездесет људи, пјевајући, први пут промарширала ...

– Грдна моја рано, гледајте нашег старјешине, гледајте му војске, половина дјечаци.

– *О, брате, наочита официра – одобравали су мушкарци. – Вала, сад не жали човјек умријети, кад је ово дочеко усташама под носом* (Ћопић 1963: 348).

– *Свака част! Тако се то ради*: Погледајте како су Пољаци испратили српску химну (ЕК)

– Дочекаше га обрадовано и бучно. Као најрођенији род. Тодору се од узбуђења замаглише очи.

– *Охо, постао партизан! Машала, машала!* – викао је Цвјетићанин излазећи из баре (Ћопић 1963: 630).

У одређеним контекстима и благосиљање се може јавити с интенцијом одобравања туђег поступка онда када неко уради нешто у име општег или националног добра. Одобравање с илокуцијом благосиљања у нашој грађи вербализовало се изразом *Посветила ти се рука*. Но, тај израз у српском језику јавља се и у облицима *Посветила ти се десница* и *Позлатила ти се рука*:

И поред Урошеве наредбе да одмах одступи, јогунасти Бојан хладнокрвно је дочекао први талас усташа ... и сручио на њ скоро читав шаржер...

– Их, нећаче, *посветила ти се драга рука!* – *усхићено је благосиљао* Стојан Кекић, провлачећи се за Бојаном ... (Попић 1963: 319).

Сфера употребе. КЈ с илокуцијом подржавања саговорника у смислу 'одобравања' одликују се приметном експресивношћу, што је несумњива потврда да је реч о јединицама неформалног стила усмене комуникације. Одобравање у формалној комуникацији остварује се перформативом *Одобравам (твоје/Вашије мишљење)*, посебно онда када се званично износи став поводом онога што је други рекао, урадио и сл. и није нужно директно обраћање саговорнику, нпр.

Тешка срца одобравам став г. Борића јер је у праву (ЕК).

Ова форма се среће и у писаној комуникацији формалнијег стила, што показује и наш пример:

Тај мој добри пријатељ ... ми је ... писао: „Твоју достојанствену одлуку и држање ја потпуно одобравам” (ЕК).

Формалног стила су и све друге перформативне и перифрастичне јединице с илокуцијом подржавања саговорника – *Слажем се (са тобом/Ваме), Уважавам (твоје/Вашије) мишљење, Подржавам (твој став)* и др., које се подједнако могу јавити и у усменој и у писаној комуникацији. Перифрастична јединица *Дајем сагласност* изразито је формалног карактера и везана је за писану комуникацију правно-административног стила, и то у текстовима типичне форме, у обрасцима и формуларима намењених различитим потребама у сфери права, администрације, пословања итд. Међутим, илокуција ове перифразе није слагање са другим као 'пружање подршке другоме', већ слагање у смислу 'давања дозволе (некоме), одобрења за нешто'.

И за крај рецимо следеће. Сprovedеном анализом представљени су неки од семантичко-прагматичких и функционалних аспеката КЈ с илокуцијом подржавања саговорника. Нарочито је посвећена пажња томе да се укаже на прагматичке параметре који ову хетерогену групу КЈ функционално организују, а који нам могу послужити и у њиховом представљању у нашим дескриптивним речницима. Такође је показано да се интенција подржавања саговорника смисаоно остварује и као одобравање, а да се одобравање, будући да се заснива на емоционалној оцени, може остваривати кроз низ других експресивних чинова: оправдавање, похвала, комплимент, благосиљање и др. Све ово, с друге стране, указује и на то да је интенцију слагања са саговорником нужно сагледавати с различитих аспеката – са комуникативног, прагматичког, психолошког и др.

ИЗВОРИ

- РСАНУ:** *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, I–IX, Београд: Институт за српски језик САНУ, 1959–.
- Ћопић 1963:** В. Ћопић, *Prolom*, Rijeka: Otokar Keršovani.
- РЈ:** Из говора свакодневне комуникације
- Ковачевић 1983:** D. Kovačević, *Drame*, Beograd: BIGZ.
- Савић/Половина 1989:** S. Savić i V. Polovina, *Razgovorni srpskohrvatski jezik*, Novi Sad: Filozofski fakultet, Institut za južnoslovenske jezike.
- ЕК:** Електронски корпус прикупљен с интернета.

ЛИТЕРАТУРА

- Демушкина 2015:** Т. Н. Демушкина, Согласие и несогласие как типы речевых актов в английской диалогической речи, *Вестник ЛГУ им. А.С. Пушкина*, №3, 218–225.
- Захарова 2011:** Г. П. Захарова, Лексико-грамматические средства выражения интенции поддержки в русском языке, *Вестник Самарского государственного университета*, No 1/2, 124–128.
- Миливојевић 2004:** Z. Milivojević, *Emocije: psihoterapija i razumevanje emocija*, Novi Sad: Prometej.
- Милосављевић 2017:** Б. Милосављевић, Дискурсне формуле у Речнику српског језика, *Наш језик*, XLVIII/3–4, 135–141.
- Милосављевић 2018:** Б. Милосављевић, Перформативне форме говорне етикеције у лексикографском опису, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 47/1, 107–116.
- Михаљчук 1989:** Т. Г. Михаљчук, Диалогические формы выражения согласия и несогласия (отказа) с разным прагматическим эффектом, *Болгарская русистика*, № 2, 62–68.
- Мразовић/Вукадиновић 2009:** P. Mrazović, Z. Vukadinović, *Gramatika srpskog jezika za strance*, Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Оразалинова 2012:** К. А. Оразалинова, Коммуникативные смыслы согласия и способы их вербализации в русском языке, *Вестник ЧелГУ*, №2 (256), 81–85.
- Панић Кавгић 2014:** О. Panić Kavgić, Jezički ispoljena učtivost pri slaganju i neslaganju sa sagovornikom: uporedna analiza engleskih, srpskih i prevedenih filmskih dijaloga (neobjavljena doktorska disertacija, odbranjena na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu).
- Пипер 2005:** П. Пипер, Негација, у: М. Ивић (ред.). *Синтакса савременога српског језика. Проста реченица*, Београд: Институт за српски језик САНУ – Београдска књига – Матица српска, 963–982.

- Поповић 2005:** Људмила Поповић, Комунікативне функције просте реченице, у: М. Ивић (ред.). *Синтакса савременог српског језика. Проста реченица*, Београд: Институт за српски језик САНУ – Београдска књига – Матица српска, 983–1059.
- Приходко 2010:** А. М. Приходько, Дискурсивные акты: прагмасемантика и прагматипология, *Когниция, коммуникация, дискурс*, 1, 101–122.
- Речник МС:** *Речник српскохрватског књижевног језика*, I–VI, Нови Сад: Матица српска (1967–1976).
- Рјабокон 2013:** Н. А. Рябоконт, Особенности языковых индикаторов функций актов согласия и несогласия, у: И. А. Шушарина (ред.), *Филологические знания на современном этапе : сборник статей*, Вып. 2, Курган: Изд. Курганского государственного университета, 106–110.
- Станојчић 1967:** Ж. Станојчић, Граматизоване потврдне/одричне категорије у књижевном српскохрватском језику, *Наш језик*, XVI/3, 147–157.
- Третјакова 2013:** Т. П. Третьякова, Конвенциональные модусы согласия в английском языке, *Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина*, №2, Том 7, 96–103.

Бояна С. Милосавлевич

КОМУНИКАТИВНЫЕ ЕДИНИЦЫ С ИЛЛОКУТИВНЫМ АКТОМ ПОДДЕРЖКИ СОБЕСЕДНИКА – ПРИЛОЖЕНИЕ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ ИНТЕНЦИИ СОГЛАШЕНИЯ

Резюме

В данной статье рассматриваются коммуникативные единицы с иллокутивным актом поддержки собеседника с семантико-прагматической и функциональной точек зрения. Особенное внимание посвящается к прагматическим параметрам, которые функционально строят эту сложную группу коммуникативных единиц. В статье также показано, что интенция поддержки собеседника является как одобрение, которое реализуется через ряд других экспресивных актов: оправдание, похвала, комплимент, благословение и т.п. Эти факты показывают, что интенцию соглашения с собеседником нужно наблюдать с разных точек зрения – коммуникативной, прагматической, психологической и т.п.

Ключевые слова: интенция поддержки собеседника, интенция одобрения, интенция соглашения, коммуникативные единицы, иллокуция, прагматика, семантика, толковые словари, сербский язык.